УДК 336.225.674

Н.І. БЕРЕНДА,
к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій,
Т.І. ПІНЧУК,
магістр кафедри обліку і аудиту, Національний університет харчових технологій

Основні проблеми аудиторської діяльності в Україні та шляхи їх вирішення

У статті досліджені основні проблемні аспекти аудиторської діяльності в Україні, а також визначені шляхи вирішення цих проблем на перспективу та шляхи подолання стереотипів про роль аудиторів у сучасній економічній системі, що дозволяє отримувати не лише фактичну інформацію про стан суб'єкта господарювання, а й прогнозовану фінансову інформацію.

Ключові слова: *аудиторська діяльність, проблеми аудиту, перспективи розвитку, національні стандарти, якість аудиторських послуг, довіра, фінансова інформація, достовірність.*

Н.И. БЕРЕНДА,
к.э.н., доцент, Национальный университет пищевых технологий,
Т.И. ПИНЧУК,
магистр кафедры учета и аудита, Национальный университет пищевых технологий

Основные проблемы аудиторской деятельности в Украине и пути их решения

В статье исследованы основные проблемные аспекты аудиторской деятельности в Украине, а также определены пути решения этих проблем на перспективу и пути преодоления стереотипов о роли аудиторов в современной экономической системе, что позволяет получать не только фактическую информацию о состоянии предприятия, но и прогнозируемую финансовую информацию.

Ключевые слова: *аудиторская деятельность, проблемы аудита, перспективы развития, национальные стандарты, качество аудиторских услуг, доверие, финансовая информация, достоверность.*

N. BERENDA,
PhD, Assoc., NUFT,
T. PINCHUK,
master of accounting and auditig, NUFT

Main problems of audit activity in Ukraine and ways of their solution

In the article the basic problem aspects of public accountant activity are investigational in Ukraine, and also the ways of decision of these problems are certain on a prospect and ways of overcoming of stereotypes about the role of public accountants in the modern economic system, allows to get not only actual state information enterprise but also forecast financial information.

Keywords: *public accountant activity, of problem of audit, of prospect of development, national standards, quality of public accountant services, trust, financial information, authenticity.*

Постановка проблеми. Країни з розвиненою ринковою економікою мають тривалу історію розвитку аудиторської діяльності, міжнародні та національні традиції. Україна перебуває на шляху становлення і подальшого розвитку аудиту, але сьогодні вже можна говорити про певні надбання та перспективи. Сучасні умови інтеграції в європейське співтовариство диктують Україні вимоги до активного розвитку аудиторської діяльності.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблемами розвитку аудиту та шляхів його вдосконалення в Україні займаються такі вчені, як О.А. Петрик, О.Д. Заруба, В.Д. Базилевич, Г.М. Мусіхіна, О.А. Петрик, О.О. Гаманкова, С. Голов, О.Ю. Редько та інші. Віддаючи належне науковим напрацюванням з даної проблематики, необхідно відзначити, що вказані аспекти вимагають подальшого розвитку й залишаються актуальними.

Метою статті є огляд проблем та можливих перспектив і напрямів розвитку національного аудиту.

Перехід України до ринкових відносин, складний сучасний політичний та економічний стан держави, з одного боку, та беззаперечний шлях до євроінтеграції держави – з іншого зумовлюють нагальну необхідність подальшого розвитку аудиторської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, в результаті обвальної, практично нерегульованої приватизації державної власності в 90–х роках минулого століття в Україні сформувалася специфічна модель господарювання, у межах якої відомі в економічно розвинених країнах ринкові механізми, інститути і моделі суттєво деформувалися, змінивши при цьому сутнісну і функціональну спрямованість.

Не став винятком і український аудит, який дуже відрізняється від традиційного західного аудиту першою чергою спрямованістю аудиторських перевірок. Чому компанії країн із ринковою економікою прагнуть одержати вихід на світові фондові ринки з наступним фінансуванням у формі додаткової емісії цінних паперів? Вихід на фондовий ринок дозволяє одержати:

– якісну справедливу оцінку компанії;

– доступ до капіталомісткого, ефективно організованого фондового ринку з широким набором інструментів і механізмів фінансування;

– гарантію підвищення ліквідності цінних паперів;

– забезпечення доступу портфельним інвесторам тощо.

Для досягнення цих переваг компанії потрібно пройти процедуру публічного розміщення на фондовому ринку. І для цього необхідно:

© Н.І. БЕРЕНДА, Т.І. ПІНЧУК, 2016

– мати стійке зростання фінансових показників;

– мати достатній розмір активів;

– мати кваліфікований менеджмент для розробки стратегії розвитку бізнесу;

– пройти аудиторську перевірку.

Під час цієї перевірки аудитор виступає агентом, якому суспільство довіряє провести незалежну експертизу, за результатами якої можна дати оцінку відповідності звітності реальному становищу справ.

Проте українські підприємства роблять лише перші кроки для виходу на світові фондові ринки. І через це діяльність українських аудиторських фірм спрямована, по–перше, на формальне підтвердження фінансової та податкової звітності, яка, м'яко кажучи, не завжди відображає реальний стан справ і використовується винятково для пред'явлення її статистичним та податковим органам; по–друге, на зниження податкових ризиків, що зумовлюється превентивним характером роботи аудиторів, по–третє, на захист інтересів власників від несумлінних дій керуючих та менеджменту.

І тому аудиторська діяльність в Україні потребує подальшого пошуку шляхів та напрямів більш ефективного її розвитку.

Шляхи та напрями розвитку аудиту є актуальним питанням, оскільки аудиторська діяльність в Україні не має багаторічного методологічного та практичного досвіду, є досить новою та має значний простір з удосконалення загальної системи здійснення аудиту. Через відсутність такого досвіду аудиторська діяльність має ряд недоліків у своєму функціонуванні. Зокрема, це стосується браку методологічних основ. В Україні в цілому об'єктивно відчувається недостатність вітчизняної спеціальної літератури, а тим більше докладних розробок, посібників з проведення аудиту ефективності, що являє собою певну прогалину у формуванні його методології та потребує науково обґрунтованих методологічних та теоретичних розробок у цьому напрямі та їх практичного втілення [1].

Наступною проблемою національного аудиту, з нашого погляду, є відсутність регламентованих і закріплених на державному рівні національних стандартів аудиту. Розробка стандартів аудиторської діяльності ґрунтувалася на зарубіжному досвіді, зокрема на МСА. Як відомо, на основі рішення Аудиторської палати України від 18.04.2003 (протокол № 122–2) як національні було прийнято Стандарти аудиту та етики Міжнародної федерації бухгалтерів. Але вони на сьогодні носять більш рекомендаційний характер, що в сучасних реаліях є неефективним кроком. Розробка ж національних стандартів стане важливим кроком у розвитку вітчизняного аудиту. Це, перш за все, обумовлено тим, що така розробка буде здійснюватися виходячи з сучасного політичного держави, проблем економіки, а також законодавства України. Важливість складання таких стандартів дозволить більш чітко визначити методологічні основи проведення аудиту, відповідальність аудитора та вимоги до самого аудитору. Важливо відзначити, що такі стандарти повинні мати законодавчий характер, що у разі порушення визначених положень накладає відповідальність на аудитора.

Наступною важливою проблемою аудиту постає питання недовіри до аудитора, і зокрема недовіри до якості надаваних їм аудиторських послуг. Така недовіра викликана першою чергою відсутністю контролю над якістю наданих послуг на державному та громадському рівні. Ця проблема, мабуть, найбільш актуальна, оскільки на даний момент в Україні існує безліч малих і середніх підприємства, які в силу своїх невеликих доходів не можуть дозволити собі скористатися послугами великих і перевірених аудиторських фірм. Такі підприємства змушені звертатися до приватних аудиторів, ризикуючи отримати неякісні аудиторські послуги, що може спричинити за собою помилки у функціонуванні таких підприємств. Питаннями якості аудиту займається Аудиторська палата України. Саме нею першочергово мають бути розроблені чіткі вимоги до проведення та якості аудиторських послуг. Важливим елементом розвитку ринку аудиторських послуг є створення умов, які дозволять визначити якісні критерії, серед яких: наявність та дотримання впровадженої системи забезпечення якості аудиторських послуг; приналежність до національної та міжнародної мережі;наявність додаткових кваліфікаційних сертифікатів персоналу; термін перебування аудиторської фірми на ринку; кількість сертифікованих аудиторів; види сертифікатів; позиція в рейтингу аудиторських фірм тощо.

Впровадження зазначеного зможе забезпечити:

– мотивацію досягнення якісних критеріїв для отримання права вступу до національних або міжнародних мереж;

– мотивацію досягнення якісних критеріїв для отримання допуску на відповідні ринки аудиторських послуг;

– мотивацію для інвестування в якість аудиторських послуг та розвиток персоналу;

– справедливе ціноутворення аудиторських послуг та прийняття ринком визначеного рівня вартості аудиторських послуг.

Аналізуючи діяльність аудиторських фірм, слід звернути увагу на спектр послуг, які вони пропонують. Досліджуючи звіти таких фірм, можна помітити, що окремі фірми в основному займаються наданням консалтингових або інших послуг. Таке становище на ринку аудиторських послуг суперечить світовим тенденціям розвитку цієї галузі. На міжнародному ринку все частіше пропонують виділити надання різного роду послуг в окрему галузь.

Також потрібно відзначити, що на даний момент існує ряд причин, які стримують процес ефективного розвитку аудиту в Україні. Серед них можна виділити:

– незначний період функціонування ринкових механізмів регулювання та відповідних механізмів державного фінансового контролю в Україні;

– наявність великої кількості фінансових порушень, нецільового та неефективного використання державних ресурсів;

– обмеження на законодавчому рівні ефективності результатів аудиту та інше.

Адаптуючись до сучасних реалій національної системи аудиту, слід зазначити, що для більш ефективного функціонування аудиторських фірм та аудиторів доцільно посилити роль Комісії Аудиторської палати України з контролю якості та професійної етики за роботою таких фірм. Вона повинна контролювати не лише якість наданих аудиторами послуг, а й відповідність їх законодавству. Говорячи про перспективи розвитку якості наданих аудиторських послуг, доцільно запропонувати введення шкали цін на такі послуги. Таке рішення буде достатньо ефективним, оскільки фірми опиняться в однаковому становищі, що змусить їх покращувати якість послуг, від яких

відповідно буде залежати попит і дохід фірми. Але потрібно відзначити і недоліки такого рішення, зокрема це стосується витрат на утримання і адміністрування самої фірми. Доцільно запровадити певний інтервал цін, який буде залежати від розміру фірми та кількості витрат на її адміністрування.

Розглядаючи питання якості аудиторських послуг, потрібно також звернути увагу на складання аудитором аудиторського висновку. В основному цей досить важливий і вагомий документ має довільну форму. У ньому відображається інформація, яка, на думку аудитора, є важливою. Відносно цього цікавим рішенням було б створення більш розширеної структури аудиторського висновку. Таке рішення змусило б аудитора збільшити обсяг досліджуваних об'єктів і відобразити стан підприємства з різних сторін, що підсилить якість інформації для потенційних користувачів. Більше того, така структура давала б більший обсяг інформації насамперед для керівника, що надалі може вплинути на прийняття управлінських рішень.

Наступним, з нашого погляду, постає питання про страхування професійної відповідальності аудиторської фірми. В більшості країн із розвинутим ринком аудиторських послуг страхування відповідальності аудиторів є обов'язковим. На Україні кількість аудиторських фірм, що страхують свою відповідальність, несуттєва. Це пояснюється, по–перше, відсутністю статі в законі про встановлення ступеня обов'язковості страхування професійної відповідальності та регулювання видів, порядку і умов такого страхування. По–друге, страхові компанії ставлять ряд певних вимог при укладанні договору, серед яких підтвердження факту настання страхового випадку судом. Відразу постає питання, як надавати суду інформацію, якщо в угоді з клієнтом обумовлена конфіденційність. Тому одним зі шляхів вирішення цієї проблеми може стати вступ українських аудиторських фірм до міжнародних асоціацій та оформлення страхування через закордонні страхові компанії.

Висновки

Удосконалення системи аудиту матиме позитивний вплив не лише на розвиток аудиторської діяльності, а й на економічний стан держави в цілому. Таке вдосконалення приведе до зменшення шахрайства, помилок та грошових махінацій на підприємствах, збільшить можливість контролювати сплату підприємствами податків, можливість отримати надходження додаткових коштів до бюджету за рахунок виявлення підприємств, що приховують результати своєї економічної діяльності, дозволить значно заощадити державні кошти, котрі витрачаються на утримання контрольно–ревізійного апарату, буде формувати спеціальну літературу з проведення аудиту, що буде враховувати зміни в законодавстві.

Отже, необхідно зазначити, що сьогодні аудит стає окремою складовою інфраструктури економіки України, яка потребує відповідного регулювання. Для ефективного регулювання аудиту в Україні слід забезпечити оптимальну комбінацію державного, професійного та економічного механізмів регулювання із поступовим послабленням першого. У сучасних умовах інтеграції в європейське співтовариство розвиток аудиту є важливим і пріоритетним напрямком. Враховуючи радикальні темпи змін життя суспільства, виникає об'єктивна необхідність ефективного вдосконалення та широкого використання аудиторської діяльності як з точки зору наукової парадигми, так і її практичної цінності. Головним критерієм такої цінності має бути зростання довіри суспільства до результатів аудиторської перевірки. Аудит має стати потужною зброєю проти фінансового шахрайства та надійним джерелом про реальний стан справ господарюючого суб'єкта. Аудиторська діяльність покликана забезпечувати прозорість і надійність економіки, ефективність регулювання економічних процесів. Саме тому розвиток аудиту в Україні має залежати не лише від розширення фондового ринку, притоку інвестицій, а й від перебудови аудиторської діяльності та якісних змін в аудиторському середовищі.

Список використаних джерел

1. Мусіхіна Г.М. Проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=25952

2. Миронова Ю. Проблеми розвитку аудиту в Україні. [Електрон. ресурс].

3. Гуцаленко Л.В. Аудит в Україні: розвиток, проблеми та шляхи їх вирішення [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2011_1/97.pdf

4. Редько О.Ю. Якість аудиторських послуг: філософія та міфологія // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – №1. – С. 46–54.

УДК 636.03

О.В. ЗАХАРЧЕНКО,
к.е.н., доцент, Одеська державна академія будівництва та архітектури

Управління ризиками на підприємствах тваринництва

Досліджено поняття та зміст «управління ризиками на підприємствах тваринництва». Приведено класифікацію та характеристику чинників ризикових подій у галузі тваринництва. Охарактеризовано розподіл посадових функцій та функцій щодо управління ризиками серед основних менеджерів у галузі тваринництва підприємства. Розкрито основні способи та методи попередження та нейтралізації чинників ризикових подій у галузі тваринництва.

Ключові слова: *тваринництво, чинники ризикових подій, ризики, управління ризиками, втрати, збитки.*

О.В. ЗАХАРЧЕНКО,
к.э.н., доцент, Одесская государственная академия строительства и архитектуры

Управление рисками на предприятиях животноводства

Исследовано понятие и содержание «управления рисками на предприятиях животноводства». Приведены классификация и характеристика факторов рисковых событий в отрасли животноводства. Охарактеризовано распределение должностных функций и функций по управлению рисками среди основных менеджеров в области животноводства пред–

© О.В. ЗАХАРЧЕНКО, 2016